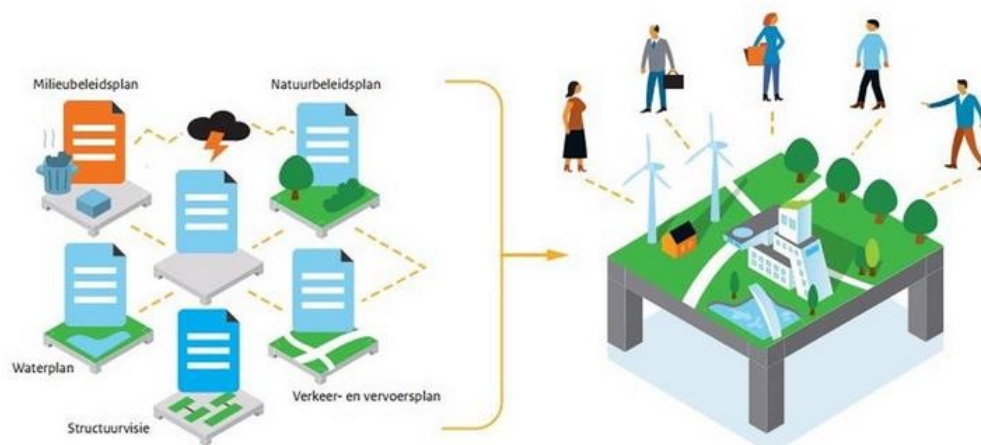

Startnotitie Pilot Omgevingsvisie

Auteur: Tanja Dronkers

Afdeling: Team Planontwikkeling & RO Juridisch

Versienummer: 1.0

Datum: 5 september 2017

Corsanummer: T17.09972

Inhoud

1	Inleiding	3
1.1	Leeswijzer	3
2	Omgevingsvisie	3
2.1	Wat is een omgevingsvisie.....	3
2.2	Verschil omgevingsvisie en structuurvisie	4
2.3	Relatie omgevingsvisie met omgevingsplan en omgevingsprogramma	4
3	Pilot Omgevingsvisie.....	5
3.1	Ervaringen landelijke pilots omgevingsvisie	5
3.2	Pilot Omgevingsvisie	5
4	Verbeter- en Leerdoelen.....	6
4.1	Leerdoelen pilot Omgevingsvisie kern Bleiswijk	7
5	Aanpak en uitvoering.....	9
5.1.1	Initiatieffase.....	9
5.1.2	Fase Uitgangspunten en Koers.....	9
5.1.3	Fase Ontwikkelingsopties en Keuzes.....	10
5.1.4	Fasen ontwerp /vaststelling	10
5.2	Organisatie.....	11
5.3	Financiën.....	11
5.4	Evaluatie Pilot.....	11

1 Inleiding

De nieuwe Omgevingswet is in aantocht. De precieze datum van inwerkingtreding wordt na de zomer door minister Schultz van Haegen van I&M bekend gemaakt. Duidelijk is dat de beoogde datum van 1 juli 2019 niet gehaald wordt. De einddatum voor de gehele stelselherziening verandert echter niet door dit uitstel en blijft 2029. Het uitstel van inwerkingtreding geeft gemeenten wat extra tijd om zich goed voor te bereiden op het moment van inwerkingtreding. Die tijd is nodig omdat de wet immers ingrijpende aanpassingen op het gebied van wet en regelgeving en informatievoorziening met zich mee brengt voor onder andere bestemmingsplannen, structuurvisies en het verlenen van vergunningen. Gemeenten moeten zich de komende paar jaar zowel organisatorisch als inhoudelijk voorbereiden op de veranderingen die de wet met zich meebrengt. De Omgevingswet betekent een bundeling van wetgeving die betrekking heeft op de gehele fysieke leefomgeving, waaronder natuur, milieu, ruimtelijke ordening, wonen, welstand, cultureel erfgoed, verkeer en vervoer. Dit vraagt om een nieuwe en meer integrale manier van werken voor de gemeentelijke organisatie als ook voor het bestuur. Lansingerland heeft besloten dit ingrijpende veranderingsproces goed te begeleiden en programmatisch¹ op te pakken. De gemeente wil op een verkennende en lerende wijze toewerken naar de implementatie van de Omgevingswet in de organisatie. Er is daarom voor gekozen om door middel van verschillende pilots ervaring op te doen met de nieuwe werkwijze en de nieuwe instrumenten die de wet biedt. Eén van die pilots betreft het oefenen met de nieuwe planfiguur van de omgevingsvisie. In de nu voorliggende startnotitie wordt aangegeven hoe de pilot voor omgevingsvisie wordt opgepakt en wat de vervolgstappen zijn.

1.1 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt aangegeven wat een omgevingsvisie is en hoe zich dit instrument verhoudt tot de overige instrumenten uit de Omgevingswet, te weten het omgevingsplan en het omgevingsprogramma. Hoofdstuk 3 wordt de pilot omgevingsvisie toegelicht. Hoofdstuk 4 gaat in op de verbeter- en leerdoelen. Hoofdstuk 5 bespreekt de aanpak en uitvoering van de pilot.

2 Omgevingsvisie

2.1 Wat is een omgevingsvisie

Een omgevingsvisie is een strategische en integrale visie. De visie bevat de hoofdlijnen van het lange termijn beleid. Dat beleid kan gaan over de toekomstige ontwikkelingen maar ook over de bestaande situatie en hoe die kan worden behouden of verbeterd. Met fysieke omgeving wordt kort gezegd alles bedoeld dat men hoort, ziet en ruikt. De omgevingsvisie vervangt de toekomstvisie, de structuurvisie en het lange termijn beleid uit onder meer het milieubeleidsplan, waterplan, groenplan, woonvisie, verkeer- en vervoersplan en de welstandvisie. De omgevingsvisie bindt alleen het bestuurlijk orgaan dat de visie vaststelt. Dit impliceert dat de gemeentelijke omgevingsvisie niet bindend is voor burgers, maar de basis vormt voor het handelen van het gemeentelijke bestuur. De wet bepaalt dat participatie verplicht is bij de totstandkoming van de visie. Niet bepaald is hoe die participatie moet worden ingericht. De gemeente is vrij om te bepalen welke vorm hiervoor het meest geschikt is. Ook de verschijningsvorm van de omgevingsvisie zelf is niet vastgelegd in de wet. De visie kan variëren van een boekwerk tot een paar A4tjes, film of wandelkaart. De Omgevingswet stelt de omgevingsvisie verplicht voor gemeenten, provincies en het rijk. Gemeenten moeten binnen 5 jaar na inwerkingtreding van de wet een gemeentedekkende omgevingsvisie vastgesteld hebben. Om een beleidsvacuüm te voorkomen, blijven de bestaande beleidsvisies tot die tijd gewoon van kracht.

---

¹ Zie ook de notitie 'Aan de slag met de Omgevingswet, startnotitie programma Omgevingswet' d.d. 19 mei 2017, waarin het programma van Lansingerland voor de implementatie van de Omgevingswet uiteen is gezet (T17.05345).

2.2 Verschil omgevingsvisie en structuurvisie

Het grote verschil tussen de omgevingsvisie en de structuurvisie is dat de omgevingsvisie veel meer omvattend is. Zoals hiervoor gezegd, komt de omgevingsvisie niet alleen in de plaats van de structuurvisie maar vervangt deze alle bestaande strategische beleidsdocumenten, die een relatie hebben met de fysieke leefomgeving. De bestaande beleidsdocumenten zijn veelal sectoraal opgesteld. Doordat het beleid in de omgevingsvisie integraal wordt opgesteld, ontstaat er grotere samenhang tussen de beleidsvelden en betere afstemming in de beleidskeuzes die de gemeente maakt voor de totale fysieke leefomgeving. Het vergroot bovendien de inzichtelijkheid en voorspelbaarheid van het gemeentelijke beleid. Een ander verschil met een gewone structuurvisie is dat de kring van betrokkenen bij het proces en de inhoud van de omgevingsvisie aanzienlijk groter is. De omgevingsvisie betreft immers het werkveld van meerdere beleidsafdelingen, portefeuillehouders en raadscommissies maar ook van vele partners in de keten. Nieuw is ook dat de thema's gezondheid, veiligheid en duurzaamheid, conform de Omgevingswet, deel uitmaken van de fysieke leefomgeving en daarmee ook belangrijke thema's zullen zijn in een omgevingsvisie. Tot slot schrijft de Omgevingswet voor dat een omgevingsvisie tot stand moet komen in een participatietraject. Hoe dat traject er uit moet zien, is niet voorgeschreven. Ook hierin verschilt de omgevingsvisie van een structuurvisie, waarvoor geen wettelijke bepalingen over participatie gelden.

2.3 Relatie omgevingsvisie met omgevingsplan en omgevingsprogramma

Het instrument omgevingsvisie kan niet los gezien worden van de overige instrumenten die de omgevingswet biedt. Een omgevingsvisie op zich borgt nog niet een goede kwaliteit en ontwikkeling van de fysieke leefomgeving. Daarvoor is het nodig dat de visie ook uitgewerkt wordt in een omgevingsplan² en eventueel in omgevingsprogramma's³. Een omgevingsvisie, waarin duidelijke kernwaarden en beleidsdoelstellingen zijn omschreven, biedt een stevige basis voor het bepalen van de toegestane activiteiten van burgers. Ook biedt een omgevingsvisie het kader voor een omgevingsplan, waarin omgevingswaarden⁴ of open normen voor specifieke ontwikkelingen en maatwerk worden opgenomen. Concrete uitwerking van de visie vindt plaats via (sectorale of gebiedsgerichte) omgevingsprogramma's. Daarin geeft de gemeente aan welke concrete normen of meetbare kwaliteiten zij nastreeft en hoe het proces om daartoe te komen, wordt opgepakt. Het instrument omgevingsprogramma komt dus in de plaats van de 'oude' uitvoeringsparagraaf in de structuurvisie. Dit samenspel tussen de nieuwe instrumenten uit de omgevingswet (visie, plan, programma) moet goed op elkaar zijn afgestemd. Daarmee wordt de gemeentelijke beleid voorspelbaar en wordt de continuïteit geborgd. Bovendien bieden de instrumenten de mogelijkheid voor flexibiliteit, maatwerk en ontwikkelingen, passend binnen het lange termijn beleid dat de gemeente nastreeft.

² Een omgevingsplan is te vergelijken met het 'oude' bestemmingsplan maar de werking ervan is veel breder en strekt zich uit tot de gehele fysieke leefomgeving. Het plan geeft regels voor activiteiten van burgers en bedrijven en kan daarnaast ook (open) normen en omgevingswaarden bevatten, die gericht zijn op de gemeente zelf als toetsingskader voor bijvoorbeeld het afgeven van omgevingsvergunningen.

³ Een omgevingsprogramma is een nieuw instrument, dat vergeleken kan worden met een soort uitvoeringsdocument: hierin staat (sectoraal of gebiedsgericht) concreet beschreven wat de gemeente voor maatregelen of projecten gaat doen om uitvoering te geven aan de sectorale of gebiedsgerichte doelen uit het omgevingsplan en omgevingsvisie.

⁴ Een omgevingswaarde is een concrete maatstaf voor de staat of kwaliteit van (een deel van) de fysieke leefomgeving. Deze kwaliteitseis is niet gericht op burgers en bedrijven het bestuur zelf. Deze moet ook monitoren of de omgevingswaarde daadwerkelijk gehaald wordt.

3 Pilot Omgevingsvisie

3.1 Ervaringen landelijke pilots omgevingsvisie

Een flink aantal gemeenten en provincies zijn met ondersteuning vanuit het ministerie I&M al aan de slag gegaan met pilots voor een omgevingsvisie en delen hun ervaringen met elkaar. Het doel van deze samenwerking tussen overheden is om van elkaar te leren en elkaar te inspireren en zo een lerend netwerk op te bouwen. Lansingerland neemt deel aan dit landelijke netwerk. Er zijn in het voorjaar vijf nieuwe landelijke intervisiegroepen gestart, waarin een aantal gemeenten, waterschappen en provincies zijn vertegenwoordigd die ook een pilot voor een omgevingsvisie uitvoeren. Lansingerland neemt deel aan één van deze intervisiegroepen, samen met de gemeenten Den Helder en Barneveld en het Waterschap Vallei en Eem. Het komende jaar zullen er verschillende expertmeetings en bijeenkomsten worden georganiseerd waar alle leerervaringen worden uitgewisseld.

De tot nu toe gedane pilots blijken vooral nog gericht te zijn op het proces en niet zozeer op de inhoud. De procesaanpak is per gemeente wisselend en blijkt er geen sprake te zijn van één juiste of aan te bevelen aanpak. Ook zijn er nog weinig ervaringen met de onderlinge afstemming tussen de nieuwe instrumenten visie, plan en programma. Ondanks al deze wisselende ervaringen zijn er een aantal aanbevelingen en conclusies te destilleren uit de landelijke pilots die reeds zijn uitgevoerd:

- begin met het ophalen van wat men belangrijk vindt in de samenleving, bestuurlijk, ambtelijk
- werk gebiedsgericht
- begin met het benoemen van de kernwaarden van het gebied
- benoem alle belangen die er spelen
- gebruik integrerende thema's als rode draad
- neem het bestuur mee in het proces voor wat betreft de rollen en verantwoordelijkheden
- communiceer intern en extern over het proces van de pilot om mensen aangehaakt te houden
- Integratie van beleid leidt niet automatisch tot deregulering
- Bedenk in de overgangsfase naar de nieuwe Omgevingswet hoe de omgevingsvisie afgestemd wordt op nog bestaande sectorale beleidsdocumenten, aangezien niet alle bepalingen uit de beleidsdocumenten en verordeningen gelijk een plek zullen krijgen in de omgevingsvisie
- Bedenk vooraf hoe omgegaan wordt met de samenwerkingspartners in de keten
- het digitale stelsel omgevingswet (DSO) voor raadpleging van de informatie is nog in ontwikkeling waardoor het kostenefficiënter is om voorlopig gebruik te maken van bestaande computerapplicaties
- hou het planvormingsproces flexibel en aanpasbaar
- voorkom een lange intern gerichte analyse
- begin gewoon!

3.2 Pilot Omgevingsvisie

Uit de voorgaande paragrafen blijkt dat het opstellen van een omgevingsvisie een nieuwe manier van werken betekent voor zowel de ambtelijke organisatie als ook voor het college en de raad. De nieuwe manier van werken raakt zowel de inhoud van de visie als het proces om te komen tot een visie. Vragen die zich opwerpen zijn: wat moet er wel/niet in de visie staan, hoe zorgen we voor integraliteit, hoe komen we tot een integrale visie waarvoor draagvlak bestaat, hoe betrekken we de juiste personen en organisaties hierbij, wat is de rol van de raad. Het aangaan van een pilot betekent dus ook pionieren met elkaar. Bij de keuze voor het type pilot, moet rekening worden gehouden met de specifieke situatie in Lansingerland. We gaan met de pilot aan de slag zonder dat er duidelijke kaders zijn. Het Rijk en de Provincie Zuid-Holland zijn immers nog bezig met hun eigen visieproces. Ook zijn er geen aansprekende voorbeelden van integrale inhoudelijke visies. Om het pionieren met de omgevingsvisie behapbaar en overzichtelijk te houden kiezen we er voor om geen gemeentedeekkende pilot voor een omgevingsvisie te uit te voeren maar een gebiedsgerichte omgevingsvisie, die zich richt op een specifiek gebied van Lansingerland. Daardoor kunnen we ons focussen op de verbeterdoelen die we ons hebben gesteld in het

overkoepelende Programma Omgevingswet Lansingerland (T17.05345). We richten ons in een gebiedsgerichte pilot op de specifieke kenmerken en kwaliteiten van dat gebied, de daarmee samenhangende beleidskwesties en diepen die uit, zonder dat we de kans lopen te verzanden in een lang traject van (beleids)analyses en bestuurlijke keuzes voor de gehele gemeente. Het leren en experimenteren moet in de pilot centraal staan. Kiezen voor een gebiedsgerichte aanpak sluit aan bij de pilotgedachte. Het gebied waarvoor we de gebiedsgerichte pilot omgevingsvisie starten is de Kern Bleiswijk. Actuele vraagstukken die nu al aandacht vragen, zijn: hoe blijft Bleiswijk vitaal in de toekomst, hoe gaan we om met leegstand in het centrum, met vergrijzing, hoe houden we het voorzieningenniveau op peil, hoe houden we Bleiswijk aantrekkelijk voor jongeren. Al deze vraagstukken worden in de pilot omgevingsvisie meegenomen. Gedurende het pilotproject zullen ook nieuwe vraagstukken naar voren komen, zeker gezien de nieuwe thema's in de omgevingswet duurzaamheid, gezondheid en veiligheid. De uitdaging wordt om deze vraagstukken integraal te behandelen en dit te doen samen met de bewoners en andere stakeholders. Voordeel van het gebied Kern Bleiswijk is dat de sociale betrokkenheid in Bleiswijk groot is. Daardoor is het goed mogelijk om participatie als leerdoel hoog in te zetten en het participatieproces zo in te richten dat we daaruit lessen kunnen trekken voor de toekomst.

In onderstaande afbeelding is het gebied van de pilot omgevingsvisie kern Bleiswijk globaal aangeduid.

Figuur 1. gebied Pilot Omgevingsvisie Kern Bleiswijk

4 Verbeter- en Leerdoelen

De pilot omgevingsvisie maakt deel uit van het Programma Omgevingswet Lansingerland. Dit programma bevat verbeterdoelen, die de gemeente de komende jaren wil invoeren in de organisatie en in de werkprocessen. De bedoeling is om aan de hand van deze verbeterdoelen met de verschillende pilots

positieve leerervaringen op te doen en al lerende een nieuwe werkwijze te ontwikkelen, die past bij Lansingerland. De verbeterdoelen moeten per pilot vertaald en uitgewerkt worden naar concrete leerdoelen. Dat betekent dat per pilot verschillende accenten zullen worden gelegd en niet alle verbeterdoelen tegelijk in een pilot hoeven te worden meegenomen. Uiteindelijk zullen met het Programma wel alle verbeterdoelen bereikt moeten worden. De verbeterdoelen die Lansingerland nastreeft, zijn weergegeven in onderstaande tabel⁵.

Verbeterdoelen	inhoud
Gelijke informatie positie	informatie moet beschikbaar, betrouwbaar, bruikbaar en bestendig zijn. De informatievoorziening wordt digitaal. We sluiten aan op het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO)
Duidelijke, bestendige bestuurlijke rolverdeling	Hierdoor moet de inzet optimaal gericht zijn op de beleidscyclus van visie- en planvorming, uitvoering, evaluatie en bijstelling
Proactieve brede betrokkenheid van stakeholders	inwoners en ondernemers moeten actief worden betrokken bij visie, planvorming en uitvoering. Uitgangspunt daarbij is het verkrijgen van een zo groot mogelijk draagvlak. De overheidspartners moeten eveneens actief worden betrokken, inclusief de partners op het gebied van veiligheid en gezondheid.
Regels op hoofdlijnen	Dit verbeterdoel betreft de afweging regulering/deregulering: continu wordt herijkt waar regels nodig zijn en waar ze geschrapt kunnen worden.
Duurzame vernieuwing	Verbetering van de fysieke leefomgeving bereiken we door verduurzaming van de fysieke leefomgeving (circulaire economie, energietransitie en klimaatadaptatie). Beleid en regels voor verbetering worden zo gemaakt dat ze gewenste ontwikkelingen uitnodigen en ruimte geven voor innovatie.

4.1 Leerdoelen pilot Omgevingsvisie kern Bleiswijk

De hiervoor beschreven verbeterdoelen zijn vertaald naar specifieke leerdoelen voor de pilot kern Bleiswijk. De leerdoelen zijn geformuleerd in de vorm van vragen, waarop in het pilottraject de antwoorden moeten worden geformuleerd. Deze vragen zijn met opzet niet 'smart' geformuleerd. Dat geeft ruimte in het pilotproces om de leerdoelen verder te verdiepen en bij te sturen, als dat het leereffect vergroot. De verwachting is dat er, gaande het pilotproces, meer vragen ontstaan en onvoorziene inzichten naar voren komen, waarvan we kunnen leren en die niet naar voren zouden komen als we het leerproces aan de voorkant dichttimmeren. In onderstaande tabel worden de leerdoelen van de pilot weergegeven.

Verbeterdoelen	Leerdoelen pilot kern Bleiswijk	Wel/niet
Gelijke informatievoorziening	Het landelijke digitale systeem voor de omgevingswet (DSO) is nog niet gereed. Het is niet kostenefficiënt in deze pilot om als gemeente hierop vooruit te lopen. Er wordt voor gekozen om voor de pilot gebruik te maken van de bestaande digitale middelen. Conclusie: geen leerdoel voor deze pilot	-
Bestuurlijke rolverdeling	De pilot omgevingsvisie biedt de mogelijkheid om te experimenteren met de reikwijdte van de visie in relatie tot de overige instrumenten die de omgevingswet biedt. Vragen die in deze pilot beantwoord zullen worden zijn: Wanneer fungeert de visie als stevig fundament voor het omgevingsplan? Hoe krijgen we een goede inhoudelijke samenwerking tussen	+

⁵ Een uitgebreide toelichting van de verbeterdoelen is opgenomen in de notitie 'Aan de slag met de Omgevingswet, startnotitie programma Omgevingswet' d.d. 19 mei 2017.

	omgevingsvisie en omgevingsplan? Hoe zorgen dat de uitvoeringsopgave die uit de visie voortkomt wordt geborgd? Wat betekent dit voor de rol en bevoegdheden van de raad (visie/plan) ten opzichte van de rol en bevoegdheden van het college ten aanzien van de uitvoering van de visie (programma/vergunningen)? En welke rol neemt de gemeente aan ten opzichte van initiatiefnemers? Conclusie: dit leerdoel betreft inzicht in de inhoudelijke relatie tussen omgevingsvisie en omgevingsplan in combinatie met de processuele relatie tussen raad/college/initiatiefnemers.	
Proactieve betrokkenheid stakeholders	De cirkel van betrokkenen bij een integrale omgevingsvisie is groot. De gebiedsgerichte aanpak van deze visie biedt kans om participatie van alle betrokkenen over de volle breedte op te pakken. De vragen die daarbij beantwoord moeten worden zijn: Wat is het doel van de participatie, welke vormen van participatie zijn het beste geschikt voor dit doel en op welke momenten in het proces zetten we die vormen van participatie het beste in. Welke doelgroepen willen we bereiken en hoe bereiken we die het meest effectief? Conclusie: dit leerdoel betreft inzicht in de effectiviteit van participatievormen gericht op externe en interne doelgroepen.	+
Regels op hoofdlijnen	Een omgevingsvisie bevat geen concrete regels maar lange termijn doelstellingen en ambities. Regelgeving volgt uit de visie en wordt opgenomen in het omgevingsplan. De centrale vragen die gesteld moeten worden zijn: wát wil de gemeente (de)reguleren: welke onderwerpen laten we los en waar leggen we kaders vast? En hóe wil de gemeente (de)reguleren? Doe we dat flexibel, bijvoorbeeld met open normen of meer gedetailleerd? Daarnaast zal ook in het kader van de visie door de gemeente de afweging gemaakt moeten worden over het wel of niet willen reguleren van onderwerpen die voorheen door hogere overheden waren gereguleerd en waarvoor geen rijks- of provinciale regels meer gaan gelden (zoals voor geur, lichthinder). Gemeenten kunnen op deze onderwerpen maatwerk leveren of aanvullende regels stellen. Deze afwegingen zullen ook in de visie moeten worden gemaakt. De vraag is in hoeverre deze (inhoudelijke) onderwerpen in de pilot kern Bleiswijk aan de orde zullen komen maar dat zal gaande het proces moeten blijken. Conclusie: De visie zal de kaders moeten vastleggen voor de (de)regulering en dus ook uitspraken moeten doen over inhoud en de wijze van (de)regulering.	±
Duurzame vernieuwing	Duurzame vernieuwing is een inhoudelijke verbeterdoel. Hiermee onderscheidt het zich van de overige verbeterdoelen. De vraag voor de pilot wordt derhalve ook een inhoudelijke: op welke wijze kan duurzame vernieuwing doorwerken in de visie voor kern Bleiswijk? Daarbij zal worden gekeken naar de volgende 3 thema's van duurzaamheid: circulaire economie, energietransitie en klimaatadaptatie. Opgemerkt wordt dat het gebied kern Bleiswijk bestaand stedelijk gebied is, hetgeen een extra uitdaging biedt voor het formuleren van duurzaamheidsambities. Conclusie: dit leerdoel is een	+

	inhoudelijke doel en richt zich op de vraag in hoeverre en op welke wijze duurzaamheid in de visie moet doorwerken.	

5 Aanpak en uitvoering

Het verloop van het pilotproces, kan vooraf niet exact worden aangegeven. We gaan ervan uit dat het proces lerend is en er ruimte moet bestaan om wegen in te slaan die vooraf niet zijn voorzien maar die wel bijdragen aan het leerproces. Flexibiliteit en aanpassingsvermogen staan dus voorop en zijn belangrijker dan vasthouden aan de vooraf gedefinieerde verwachtingen en procedures. Met dit als uitgangspunten zijn een aantal fases geformuleerd, die deze pilot naar verwachting zal doorlopen en die hieronder zijn beschreven.

5.1.1 Initiatieffase

De nu voorliggende startnotitie vormt het begin van de initiatieffase. De startnotitie wordt voorgelegd aan de Werkgroep Programma Omgevingswet, besproken met de raad en daarna vastgesteld door het college. Om reeds in de eerste fase te kunnen leren van ervaringen van anderen, wordt op basis van deze startnotitie aan drie externe adviesbureaus offerte gevraagd voor de verdere begeleiding van het proces. Deze bureaus moeten ervaring hebben met pilots omgevingsvisies en met participatietrajecten in het kader van de omgevingswet. Naast ervaring is het van belang dat ze beschikken over flexibele houding ten aanzien van het proces en meedenkvermogen ten aanzien van het proces en de inhoud, kunnen om in gezamenlijkheid met de gemeente een lerend proces in te gaan. Omdat het adviesbureau zelf ook gaat leren van de pilot, wordt van het bureau gevraagd zelf ook een investering te doen aan het proces. Gezamenlijk met het adviesbureau en een nog op te richten interne werkgroep (en indien gewenst ook een klankbordgroep vanuit de raad) wordt vervolgens het Plan van Aanpak opgesteld. Het Plan van Aanpak beschrijft aan welke eisen het gewenste eindproduct moet voldoen, welke ambities Lansingerland heeft met de visie, hoe het proces en de leerdoelen worden uitgewerkt en hoe de participatie in de verschillende fasen van het proces wordt vormgegeven. Het participatieplan betreft zowel de interne (organisatie/bestuur) als de externe (inwoners, ondernemers, organisaties in de keten) participatie. Het resultaat van deze fase is een Plan van Aanpak inclusief een participatieplan. In onderstaande tabel is de globale planning van de initiatieffase aangegeven.

Planning	Initiatieffase
September	• beeldvormende avond raad incl. presentatie concept startnotitie • vaststelling startnotitie door college • offerte aanvraag op basis van startnotitie • formeren interne werkgroep
Oktober/december	• selectie extern adviesbureau • start opstellen van Plan Aanpak inclusief participatieplan
December/januari	• beeldvormende avond raad incl. presentatie concept Plan van Aanpak • vaststelling Plan van aanpak door raad

5.1.2 Fase Uitgangspunten en Koers

In de fase Uitgangspunten en Koers wordt voor het gebied van de kern Bleiswijk een analyse uitgevoerd naar het bestaande beleid ten aanzien van de fysieke leefomgeving van Lansingerland, de regio, de provincie en het rijk, alsmede de trends en ontwikkelingen. Daarnaast zullen de kernkwaliteiten van de kern Bleiswijk worden benoemd: wat is de kracht en identiteit? Uit deze analyse zullen naar verwachting

ook overlappingen, lacunes en tegenstrijdigheden van beleid naar voren komen, waarvoor in het kader van de omgevingsvisie keuzes gemaakt moeten worden. Indachtig de aanbevelingen uit de landelijke pilots wordt deze analyse van al het gemeentelijke beleid geen langdurig intern gericht traject. Beoogd wordt om de benodigde informatie in een korte periode via bijeenkomsten en werkateliers met sleutelfiguren binnen de organisatie, ketenpartners, bewoners en andere stakeholders op te halen. Indien verdere verdieping noodzakelijk is, zal hiervoor extra tijd worden ingepland. De uitkomsten van deze analyse moeten resulteren een nota Uitgangspunten en Koers, waarin een overzicht wordt gegeven van de vraagstukken die er zijn, de keuzes die gemaakt moeten worden en de belangrijke thema's die in de omgevingsvisie als rode draden moeten doorwerken.

In onderstaande tabel is de planning van deze fase aangegeven.

Planning	Fase Uitgangspunten en Koers
Q1 en Q2 2018	Analyse van: • bestaand beleid • trends en ontwikkelingen • overlap, lacunes en tegenstrijdigheden in beleid benoemen van: • kernkwaliteiten: kracht en identiteit van het gebied • openstaande vragen, agenda • centrale thema's/rode draden

5.1.3 Fase Ontwikkelingsopties en Keuzes

De fase Ontwikkelopties en Keuzes fase volgt direct op de vorige omdat nu de keuzes moeten worden gemaakt op de geformuleerde vraagstukken.⁶ Richtinggevend voor deze keuzes zijn de kernkwaliteiten die eveneens in de vorige fase zijn benoemd. De centrale thema's/rode draden bepalen de focus van de visie aan de hand waarvan de 'stippen op de horizon' worden beschreven. Het resultaat van deze fase is een nota Ontwikkelingsstrategie, die de inhoudelijke basis legt voor het opstellen van de ontwerpvisie. In onderstaande tabel is de planning van deze fase aangegeven:

Planning	Fase Ontwikkelopties en keuzes
Q3/Q4 2018	• Uitwerken van ontwikkelopties • Maken van keuzes voor toekomstige ontwikkelingen • Bepalen van randvoorwaarden voor toekomstige keuzes

5.1.4 Fasen ontwerp /vaststelling

Het ontwerp van de omgevingsvisie wordt in deze fase opgesteld. Hoe het ontwerp qua vorm er uit komt te zien wordt in het Plan van Aanpak (dus in de initiatieffase) beschreven. Dat kan variëren van een klein boekje tot een uitgebreid document of een totaal nieuwe vorm, zoals bijvoorbeeld een wandelkaart of filmpje. Een combinatie van verschillende vormen is ook mogelijk.

⁶ Het kan zijn dat het niet mogelijk of wenselijk is om in deze fase al bepaalde keuzes te maken. Mogelijk dat oplossingen doorgeschoven worden naar een ander moment, of naar partners in de keten, dan wel naar particuliere initiatiefnemers. Echter indien de gemeente aan de voorkant bepaalde randvoorwaarden en wil meegeven, worden die ook in deze fase benoemd.

Planning	Fasen Ontwerp / Vaststelling
Q3/Q4 2018	• Opstellen van het ontwerp • Terinzagelegging en vooroverleg • Nota van beantwoording van de zienswijzen
Q1-Q2 2019	• Vaststelling • Evaluatie

5.2 Organisatie

De afdeling RO is trekker van de pilot omgevingsvisie. Ambtelijk opdrachtgever is het afdelingshoofd Jeroen van der Linden. Bestuurlijk opdrachtgever is Jeroen Heuvelink. Projectleider is Tanja Dronkers. Er wordt een interne werkgroep opgericht, waarin de afdelingen RO, V&H, B&O, EMO en BIF zijn vertegenwoordigd, die de pilot begeleid. De projectleider rapporteert naar de Programmagroep van het Programma Omgevingswet over de leerervaringen en de leerdoelen van de pilot. De Programmagroep zorgt voor het opnemen van de ervaringen en evaluatiepunten in de bestuurlijke verbeterportage,

5.3 Financiën

De rolverdeling tussen programma en pilot is, voor wat betreft de sturing en verantwoording, dat het programma initieert en een werkbudget ter beschikking stelt op basis van een startnotitie. Afwijkingen in positieve of negatieve zin worden met het programma afgestemd. Voor de pilot omgevingsvisie is in de begroting 2017-2020 voor het jaar 2017 €150.000 gereserveerd voor de pilot omgevingsvisie. Dit budget is ondergebracht op grootboeknummer 681000 - 331150 bij de Afdeling Ruimtelijke Ontwikkeling onder 'structuur- en bestemmingsplannen'. Omdat niet alle kosten in 2017 zullen worden gemaakt, zal een deel van het budget worden overgeheveld naar 2018.

5.4 Evaluatie Pilot

De pilot is een onderdeel van het Programma Omgevingswet van Lansingerland. De pilot levert ten eerste informatie met betrekking tot de in paragraaf 4.1 gestelde leerdoelen. Daarnaast levert de pilot inhoudelijke en procedurele informatie op over het instrument omgevingsvisie. De leerervaringen van de pilot worden gedeeld met de organisatie en wordt gebruikt voor de op te stellen gemeentebrede omgevingsvisie. Ook worden de leerervaringen gedeeld met de landelijke intervisiegroepen voor de pilots omgevingsvisie.